

Overdenking in de dienst voor kerk en wijk, Capelle-Schollevaar, 27 september 2009, 16.00 uur

Jaarthema: 'De Tien Geboden in Nederland'

Thema: 'Welk beeld van God heb je?' n.a.v. het tweede gebod

Lezingen: Exodus 20: 1-6 (kern: vers 4-6) en Jesaja 40: 12-14, 18-20 en 27-31

1. Waarom een godsdienst zonder godenbeelden?

De volken uit de Oudheid, de volken die rondom Israël woonden, hebben er nooit iets van begrepen. Hoe kun je een God dienen, waar je geen beeld van maakt? Wat is een godsdienst zonder godenbeelden? Om verbod om beelden te maken was uniek, en maakte de godsdienst van Israël anders dan al die andere godsdiensten. Israël heeft dit verbod altijd heel radicaal opgevat: in het Jodendom kom je heel weinig afbeeldingen tegen van dieren of mensen, hooguit van bloemen.

Waarom dit verbod? En dan ook met die strenge bepaling

Raam uit de synagoge in Enschede: het Jodendom is zeer terughoudend in het afbeelden van mensen en dieren.

erbij, dat God in de lijn van de geslachten nagaat of mensen beelden van goden zijn blijven vereren?

Deze bepaling heeft alles te maken met het unieke van God, van de God van Israël, de HERE. De Bijbel is er heel helder in: Hij is de Schepper van alles wat leeft, en Hij gaat dus Zijn schepselen áltijd te boven. Stel nou dat je Hem zou afbeelden als stierkalf. Dat is gebeurd: In de woestijn maakte het volk Israël het gouden kalf. Dat gouden kalf was een poging om God Zelf af te beelden. dat stierkalf stond symbool voor kracht en vruchtbaarheid.

Maar waarom reageerde God zo furieus op dat gouden kalf als afbeelding van Hemzelf? Omdat zo'n afbeelding altijd tekort doet aan wie Hij is. Hij is altijd méér! Zo'n stierkalf kan dan wel sterk zijn, maar een olifant is sterker. En de kracht van al die dieren valt in het niet bij de kracht van de Schepper. In zo'n beeld kun je proberen één aspect van God weer te geven, bijvoorbeeld zijn kracht. Maar als je dat doet, verwaarloos je al die andere aspecten, al die andere kanten van God. Met een stierkalf kun je toch geen liefdesrelatie opbouwen? Met God wel!

Het beeldverbod, dat zegt ons dit: God is altijd groter dan je denkt, altijd méér. Dat roept wel weer een andere vraag op: waarom gebruikt de Bijbel wel voorbeelden, om over God te praten? Bijvoorbeeld: God als herder (we hebben er net over gezongen), God als een rots waarop je kunt bouwen, God als een burcht, een kasteel waarin je kunt schuilen, God als een zon die je bestraalt, als een schild dat je beschermt. Dat zijn allemaal beelden uit de Bijbel zelf. Waarom kan dat wel?

Je zou kunnen zeggen: in die voorbeelden, in die woorden zit altijd beweeglijkheid. Ze roepen iets op in je fantasie, je verbindt God met de zorg van de goede herder, maar je legt God niet vast in een beeld. Dán gaat het mis.

2. God blijft altijd verrassend!

Levenslang zullen wij nooit kunnen zeggen, dat we God ten volle kennen. Hij heeft altijd weer verrassende kanten. Hij is altijd méér dan wij denken, groter, rijker. Daarom verbiedt Hij het ons, om Hem vast te pinnen op een beeld. Letterlijk mag dat niet, we mogen geen gesneden maken om dat te aanbidden. Maar we mogen God ook niet vangen in een denk-beeld.

Mooi is dat eigenlijk: vergelijk het met een huwelijk, of met een goede vriendschap. Op het moment dat je gaat denken: 'Ik ken die ander helemaal, door en door, ik weet precies hoe die ander denkt en leeft', dan ga je jezelf afsluiten voor de verrassing. Dan wordt je huwelijk of je vriendschap een sleur. Zo is het ook in het leven met God. Hij geeft ons de Bijbel, om voortdurend het denk-beeld dat we van Hem hebben te herijken. Voortdurend wordt dat beeld weer bijgesteld, en verrijkt. Daar hebben we die Bijbel ook hard voor nodig! In de geschiedenis zie je soms dat mensen een eenzijdig beeld van God kregen. God als de strenge, straffende rechter. Dat beeld had correctie nodig, want God is veel meer: Hij is inderdaad Rechter, maar ook Redder, een liefhebbende vader. Andersom is het gevaar in onze tijd vooral dat we een soft beeld van God krijgen, en dat we alle bijbelgedeelten die gaan over Gods heiligheid en over Zijn toorn en het oordeel over de zonden, dat we die gedeelten maar liever overslaan. 'Nee', zegt God, 'ik ga altijd al jouw beelden te boven!' Levenslang blijf je leren, levenslang worden je denk-beelden van God weer op de helling gezet.

3. Wat betekent het beeldverbod voor onze relatie met God?

En nu is de vraag: wat betekent dat voor ons relatie met God? Wordt God zo niet heel vaag, als je Hem met geen enkel beeld mag afbeelden? Misschien denkt u dat wel: 'God is zó groot, zó oneindig, je kunt maar beter niets over Hem zeggen. Hij gaat toch al onze begrippen te boven. Je moet maar niet net doen alsof je van alles over Hem weet, Hij overstijgt alle beelden in alle godsdiensten, Hij is altijd nog meer.'

Het gevaar is dan, dat God heel abstract wordt, ver weg, en met zo'n verre, abstracte God kun je niet echt een liefdesband onderhouden.

De Bijbel gaat een andere kant op, we hebben daarover gelzen in Jesaja 40. De profeet Jesaja zegt het ook, namens God, dat de HERE met niets te vergelijken is. Wie heeft de wateren met holle hand omvat, de hemel gemeten met een ellenmaat? Wie heeft het stof van de aarde met een maatlepel afgepast? Wie heeft de bergen gewogen op een weegschaal, de heuvels met balans en gewichten? Zo gaat het door, en dan lezen we: 'Met wie wil je God vergelijken, hoe is hij uit te beelden? Met een godenbeeld misschien? Dat is door een ambachtsman gemaakt, door een edelsmid overtrokken met goud en zilverbeslag.' Oftewel: God is zóveel groter dan wij denken, Hij is met niets te vergelijken en met niets af te beelden. Maar zegt

Jesaja dan vervolgens: 'Laten we daarom maar stoppen met nadenken over Hem'? Nee! Precies het omgekeerde! Juist omdat God zó groot is, mogen we álles van Hem verwachten! Juist omdat Hij met niets of niemand te vergelijken is, mag je je hoop volledig op Hem stellen! Er is juist álle reden om tot Hem te bidden, om Hem aan te roepen, om op Hem te vertrouwen, want Hij heeft veel meer macht dan wij ons ooit kunnen voorstellen! 'Jakob, waarom zeg je – Israël, waarom beweer je: "Mijn weg blijft voor de HEER verborgen, mijn God heeft geen oog voor mijn recht"? Weet je het niet? Heb je het niet gehoord? Een eeuwige God is de HEER, Schepper van de einden der aarde. Hij wordt niet moe, Hij raakt niet uitgeput, Zijn wijsheid is niet te doorgronden. Hij geeft de vermoeide kracht, de machteloze geeft Hij macht in overvloed. Jonge strijders worden moe en raken uitgeput, zelfs sterke helden struikelen, maar wie hoopt op de HEER krijgt nieuwe kracht: hij slaat zijn vleugels uit als een adelaar, hij loopt, maar wordt niet moe, hij rent, maar raakt niet uitgeput.'

4. Wij mogen des te meer op Hem vertrouwen!

Dat is het dus! Juist omdat God ál onze beelden te boven gaat – al onze gesneden beelden en al onze denkbeelden, Hij is altijd véél groter! – juist daarom mogen we onze hoop op Hem vestigen, juist daarom mogen we op Hem vertrouwen!

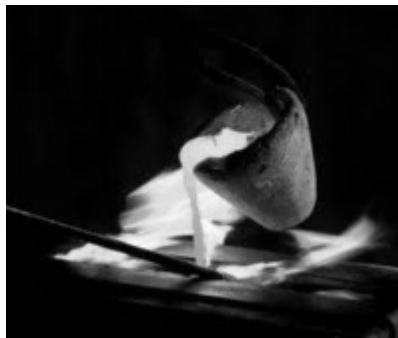
Het maakt God níét vaag, en níét abstract, geen verre God van wie je niets weet en met wie je geen contact kunt krijgen. Integendeel! Er is alle reden om Hem te zoeken, om Hem te vertrouwen, om tot Hem te bidden, om Hem lief te hebben, want levenslang verrast Hij ons, levenslang overtreft Hij al onze verwachtingen.

5. Het enige ware Beeld van God: Jezus

Geen enkele afbeelding in hout of in steen kan ooit God weergeven. En toch, en toch is God voor ons zichtbaar geworden. Wij mogen geen beeld van God maken, maar God Zelf heeft gezorgd voor een Beeld, en dat is Jezus. Jezus zegt in Johannes 14: 'Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien.' En in Kolossenzen 1: 15 schrijft Paulus: 'Hij is het beeld van de onzichtbare God.'

In Zijn oneindige goedheid heeft God ervoor gekozen om in Jezus Christus tussen ons in te komen wonen. Niet als een levenloos beeld, maar als de Levende! Als Jezus is opgestaan, dan zeggen de engelen tegen de vrouwen die bij het graf komen kijken: 'Waarom zoeken jullie de Levende tussen de doden? Hij is hier niet, want Hij is opgestaan!' De Levende, Jezus Christus, laat in levenden lijve zien wat dat betekent, dat God altijd onze begrippen te boven gaat, dat Hij altijd méér is dan wij denken. Altijd is Jezus verrassend, altijd is Hij anders dan verwacht, altijd is Jezus eerlijker, liefdevoller, uitdagender, trouwer, noem maar op. In Jezus laat God zien wie Hij is: de Levende. Daarom is het spannend, een leven met God. Hoe meer je die relatie met Hem beleeft, hoe meer je daarin groeit, hoe

meer je verwonderd raakt, dat God altijd groter is dan je denkt.

6. God wil ons zélf veranderen tot beelden van Hem!

We hebben nu dus twee dingen gezien: God laat Zich niet vangen in dode beelden. Dat is één. Die beelden schieten altijd tekort. Nee, Hij

heeft Zelf gezorgd voor een Beeld van Hem: Jezus Christus. dat is het andere. En nu het meest verrassende: Hij wil ons, mensen, naar dat Beeld van Zichzelf, naar Jezus Christus vormen, modelleren. We lezen dat in 2 Korinthiërs 3: 18: 'Wij allen die met onbedekt gezicht de luister van de Heer aanschouwen, zullen meer en meer door de Geest van de Heer naar de luister van dat beeld worden veranderd.'

Als een Beeldhouwer is Hij bezig met ons leven, zó, dat we steeds meer gaan lijken op Jezus, en daarmee op Hemzelf. Straks, aan het eind van de dienst, zullen we zingen: 'Heer, kom in wij wonen, zij mijn hart en leven U ten heiligdom gegeven. Gij die zo nabij zijt, wend mij toe Uw wezen, dat Ge in mij Uw beeld moogt lezen.'

Als je dat zingt, mag je denken aan een bijbels voorbeeld uit Maleachi 3:3. Dat is het voorbeeld van de smelter. Wat deed de smelter in die tijd? Hij deed de erts, van het goud of het zilver, in een soort pot, en dat maakte hij heet. Het zuivere goud, dat ging smelten, het werd een vloeistof. En de erts dreef daarop als schuim. De smelter haalde dat schuim weg, steeds meer, zodat het zuivere goud overbleef. En hoe zuiverder dat goud was, hoe beter de smelter zijn eigen gezicht weerspiegeld zag. Dat is het! Zo is God bezig met ons leven. Wij worden gelouterd, gezuiverd. En Hij, de smelter, ziet in ons leven steeds meer Zijn eigen beeld weerspiegeld.

Welk beeld van God heb je? Dat was de vraag van deze middag. We kunnen allerlei beelden hebben, maar waar het opkomt is dit: dat we hét Beeld van God voor ogen hebben, Jezus Christus. En dat we ons zó op Hem richten, dat we van dag tot dag meer op Hem lijken. Dan ziet God, de Vader in de hemel, in ons steeds meer Zijn spiegelbeeld. En de mensen, zij zullen zeggen: 'Wat frappant, jij gaat ook steeds meer op je Vader lijken! Hoe ouder je wordt, hoe meer je dat ziet!'

Eén vraag kregen we aangereikt, met twee vragen gaan we naar huis: (1) welk beeld van God heb je? En (2) welk beeld van God ben je?

Amen.

Reageren? Bel of mail: René van Loon, 010-442 6280, c.m.van.loon@freeler.nl